

СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО ТА АГРАРНОГО ПРАВА

КУРМАН ТЕТЯНА ВІКТОРІВНА

докторка юридичних наук, професорка, завідувачка кафедри земельного та аграрного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
ORCID 0000-0002-0632-2487

УДК 349.4:[338.43:330.341.1]

DOI 10.37772/2518-1718-2024-2(46)-1

ЮРИДИЧНА ПРИРОДА ВІДНОСИН У СФЕРІ АГРОІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ПІДХОДИ І НАПРЯМИ

Статтю присвячено дослідженню теоретико-правових питань сталого агроінноваційного розвитку в Україні. Авторка акцентує увагу на тому, що динаміка розвитку світової економіки за умов глобалізації і розвитку науково-технічного прогресу засвідчує визначальну роль впровадження ефективних механізмів інноваційної політики у забезпечення конкурентоспроможності аграрного сектору. Подальше ефективне й стає функціонування сільського господарства, в тому числі його повоєнне відродження, безумовно пов'язане з агроінноваційним розвитком, із впровадженням інновацій в усі галузі й на всі етапи сільськогосподарського виробництва.

Досліджено стан й визначено проблеми законодавчого забезпечення відносин у сфері агроінноваційного розвитку в Україні, проаналізовано їх правову природу. Зазначено, що агроінноваційні правовідносини є одним із самостійних різновидів аграрних правовідносин як предмета сучасного аграрного права, проаналізовано їх ознаки як складної аграрно-правової категорії. Виділено й розкрито зміст наступних напрямів агроінноваційної діяльності: агротехнологічного, технічного, інформаційного, маркетингово-логістичного, організаційного, селекційно-племінного, соціального, науково-освітнього.

Авторка доходить висновку, що концептуальним для аграрно-правової науки є визначення теоретико-правових підходів до категорії «агроінноваційний розвиток», серед яких можна виокремити: підприємницько-орієнтований, соціально-економічний, екологічний безпеково-ціннісний. Доведено необхідність прийняття спеціального Закону України «Про інновації в агросфері» або «Про агроінноваційну діяльність», що надасть регульованим відносинам більшої стабільності й вирішить низку інших правових питань, зокрема, шляхом визначення основних категорій і понять, принципів і напрямів агроінноваційної діяльності, видів агроінновацій, запровадить інституційно-функціональні підходи щодо державної агроінноваційної політики, державної і грантової підтримки у даній сфері тощо.

Ключові слова: агроінновації, агроінноваційний розвиток, агросфера, агробізнес, агроінноваційні правовідносини, сталий розвиток, цифрова трансформація.

Постановка проблеми. Сучасний світ переживає значні трансформаційні зміни, зумовлені процесами глобалізації і розвитком науково-технічного прогресу. Динаміка розвитку світової економіки за таких умов засвідчує визначальну роль впровадження ефективних механізмів інноваційної політики у забезпечення конкурентоспроможності аграрного сектору. Сільське господарство України – потужна,

експортоорієнтована галузь національної економіки, яка засвідчує свою стійкість і життєздатність навіть в надскладних умовах воєнного стану. Однак його подальше ефективне й стає функціонування, в тому числі й повоєнне відродження, безумовно пов'язане з агроінноваційним розвитком, із впровадженням інновацій в усі галузі й на всі етапи сільськогосподарського виробництва.

Водночас слід зазначити, що агроінноваційний розвиток виступає одним із засобів реалізації концепції сталого розвитку агросфери. Недарма інновації та розвиток інфраструктури проголошено однією з Глобальних цілей сталого розвитку на період до 2030 року, прийнятих ООН у 2015 році [1]. Адже науково-технічний прогрес є ключем до пошуку довгострокових рішень як економічних, так і екологічних та соціальних проблем. Сприяння розвитку сталих галузей сільського господарства, а також інвестиції в наукові дослідження та агроінновації є важливими засобами сприяння сталому розвитку агросфери.

Ще більшої актуалізації дана проблема набула внаслідок безпрецедентної збройної агресії рф. Серйозними викликами для сільського господарства України, яка на сьогодні перебуває у надскладних умовах воєнного стану, стали порушення агропромислових процесів, руйнування і знищення об'єктів агросфери, блокування логістичних шляхів, мінування сільськогосподарських угідь та ін. Безперечно, ведення агробізнесу й збереження аграрного потенціалу нашої держави в умовах воєнного стану, а також повоєнне відродження аграрного сектору й необхідність подальшої реалізації агроекспортного потенціалу вимагають інноваційних підходів, рішень і технологій.

Викладене зумовлює необхідність дослідження правового механізму агроінноваційного розвитку в Україні, визначення юридичної природи агроінноваційних правовідносин, пріоритетних напрямів агроінноваційної діяльності, а також розробки пропозицій з удосконалення чинного аграрного законодавства у зазначеній сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розвитку інноваційної діяльності та впровадження інновацій у господарську діяльність в цілому в науці приділяється достатня увага, зокрема такими представниками економічної і юридичної науки, як: Ю.Є. Атаманова, І.І. Вінніченко, О.В. Гафурова, А.П. Гетьман, І.В. Гіренко, С.В. Глібко, Х.А. Григор'єва, В.М.Єрмоленко, Д.В. Задихайло, Н.С. Кузнєцова, В.К. Мамутов, В.В. Панченко, О.А. Підпригора, О.П. Подцерковний, В.І. Семчик, О.Е. Сімсон, О.В. Скидан, А.М. Статівка, В.В. Юрчишин та інші. Однак вказані наукові праці спрямовані здебільшого на дослідження інноваційної діяльності з позицій економічної, цивілістичної або господарсько-правової науки й не враховують специфіки агроінноваційного розвитку, необхідності його запровадження на засадах сталості, тим більше в умовах воєнного стану чи повоєнного відродження України. Отже, питання правового забезпечення сталого агроінноваційного розвитку у сучасних умовах залишаються недостатньо опрацьованими правовою

доктриною і найбільш проблемними, що й зумовлює актуальність і доцільність їх дослідження.

Метою статті є визначення юридичної природи відносин у сфері агроінноваційного розвитку, правових проблем в їх регулюванні, а також опрацювання пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства у даній сфері в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні на порядку денному міжнародної спільноти постають й вимагають невідкладного вирішення такі глобальні безпекові проблеми, як продовольча, екологічна та енергетична. Традиційно сферою концентрації низки публічних і приватних інтересів, як-то економічного, продовольчого, екологічного, соціального, безпечного та інших, виступає агросфера. Як вбачається, саме сталий агроінноваційний розвиток здатен створити передумови для вирішення названих глобальних безпекових проблем, а також формування агро-екологічного іміджу нашої держави і підвищення конкурентоспроможності національного аграрного сектору як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках.

Відповідно до Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. [2], розвиток інноваційного потенціалу – це не лише шлях до динамічного розвитку і успіху, але й засіб забезпечення безпеки і суверенітету держави, її конкурентоспроможності у сучасному світі. При цьому головною метою державної інноваційної політики, зокрема і в агросфері, Закон України від 04 липня 2002 р. «Про інноваційну діяльність» [3] проголошує створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоздатної продукції.

Проблематика сталого інноваційного розвитку агросфери особливо актуалізується у зв'язку з процесами євроінтеграції. Відповідно до ст. 404 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, з іншої, ратифікованої Законом України від 16 вересня 2014 року [4], співробітництво між сторонами в галузі сільського господарства та розвитку сільських територій охоплює, зокрема, такі сфери, як: заохочення сучасного та сталого сільськогосподарського виробництва, з урахуванням необхідності захисту навколишнього природного середовища і тварин, поширення застосування методів органічного виробництва й використання біотехнологій, покращання конкурентоспроможності сільськогосподарської галузі, а також сприяння інноваціям шляхом

проведення досліджень і просування системи дорадництва тощо.

Статтею 4 Закону України від 08 вересня 2011 р. «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» [5] до стратегічних пріоритетних напрямів інноваційної діяльності до припинення або скасування воєнного стану в Україні віднесено: технологічне оновлення та розвиток АПК; широке застосування технологій більш чистого виробництва та охорони навколишнього природного середовища; розвиток сучасних інформаційних, комунікаційних технологій, робототехніки тощо. Вказані напрями інноваційної діяльності спрямовані на забезпечення економічної та продовольчої безпеки, створення конкурентоспроможної екологічно чистої продукції, збільшення агроекспортного потенціалу держави з ефективним використанням вітчизняних та світових досягнень НТП.

Слід зазначити, що агроінноваційні правовідносини є одним із самостійних видів аграрних правовідносин як предмета сучасного аграрного права. За твердженням В.Ю. Уркевича, аграрні правовідносини являють собою врегульований нормами аграрного й інших галузей права комплекс суспільних відносин, що виникають між сільськогосподарськими товаровиробниками (суб'єктами аграрного господарювання), з одного боку, та іншими видами господарюючих суб'єктів, членами сільськогосподарських підприємств і їх найманими працівниками, органами державної влади й місцевого самоврядування, з іншого боку, з приводу конкретних об'єктів (майна, земель, праці тощо) на підставі певних юридичних фактів і надають їх учасникам взаємозумовлені права й обов'язки у сфері сільськогосподарської та пов'язаної з нею діяльності [6, с. 80].

Вказаний комплекс суспільних відносин, які складають предмет аграрного права, охоплює й відносини у сфері здійснення агроінноваційної діяльності та забезпечення агроінноваційного розвитку. Дану тезу підтримують представники аграрно-правової науки. Так, О.М. Савельєва у складі предмета аграрного права окремим чином виділяє агроінноваційні відносини [7, с. 100].

Як вбачається, агроінноваційні правовідносини виступають складною аграрно-правовою категорією й охоплюють доволі широке коло відносин із забезпечення агроінноваційного розвитку національного сільського господарства, реалізації агроінноваційної політики як складової державної аграрної політики, впровадження агроінновацій у сільськогосподарське виробництво, сферу переробки, зберігання й транспортування продукції рослинництва і тваринництва, фінансування вказаних заходів, державної і грантової підтримки аграрних товаровиробників у цій сфері та ін. Водночас, серед їх ознак: спрямованість на забез-

печення ефективного розвитку основних агровиробничих відносин; нормативний характер; динамічність, обумовлена перманентними змінами у напрямках державної аграрної політики, викликаних необхідністю реалізації цілей сталого розвитку в агросфері, зміцнення аграрного виробництва, гарантування продовольчої та агроекологічної безпеки держави в контексті адаптації як до глобальних викликів, що постали перед світом сьогодні, так і до викликів воєнного стану, які доводиться долати Україні тощо.

Як результат, вказані відносини вимагають комплексної та адекватної, й головне – спеціальної правової регламентації. На необхідності ефективного правового забезпечення інноваційної діяльності у сільському господарстві акцентують увагу і у спеціальній літературі [8, с. 30]. При чому інноваційного розвитку в агросфері потребують як технології ведення традиційного сільськогосподарського виробництва, так і сільськогосподарська техніка, наука і освіта, сфера переробки, зберігання, логістики, транспортування, реалізації і маркетингу сільськогосподарської продукції, інформаційних технологій тощо. Тож для забезпечення розвитку аграрного сектору й підвищення його конкурентоспроможності доцільним вбачається впровадження як так званих «продуктових» агроінновацій, які охоплюють застосування нових матеріалів, напівфабрикатів і комплектуючих, одержання принципово нових видів сільськогосподарських продукції, так і процесних, що пов'язані з новими методами організації і ведення сільськогосподарського виробництва (новими технологіями).

Серед актуальних на сьогодні напрямів агроінноваційної діяльності слід виділити наступні:

– агротехнологічний, що охоплює впровадження найновітніших технологій, зокрема, ресурсозберігаючих (точне землеробство), екологічно безпечних (органічне виробництво), безвідходних (циркулярне сільське господарство), нових форм і способів переробки сільськогосподарської продукції та відходів сільськогосподарського виробництва, використання біозасобів захисту сільськогосподарських рослин від хвороб, шкідників і бур'янів тощо;

– технічний, спрямований на модернізацію сільськогосподарської техніки та обладнання, розробку й випуск нових видів такої техніки, стимулювання вітчизняного сільськогосподарського машинобудування, що відповідає запитам аграріїв та сучасним світовим стандартам (на сьогодні гострою є потреба у спеціальній броньованій техніці для розмінування сільськогосподарських угідь), використання робототехніки і дронів для моніторингу територій, насаджень й обробки посівів сільськогосподарських культур, роботів-пастухів у тваринництві, робототехніки для пошуку та точкового знищення бур'янів [10, с. 392];

– інформаційний, що передбачає подальшу цифрову трансформацію аграрних і земельних відносин, використання можливостей цифровізації, зокрема, шляхом сприяння сільськогосподарському дорадництву, використання автоматизованих баз даних щодо нових порід сільськогосподарських тварин, сортів сільськогосподарських культур, штамів мікроорганізмів, аграрних нот, 3D-кадастру, державного аграрного реєстру тощо;

– маркетингово-логістичний, що полягає у пошуку й організації нових логістичних шляхів для експорту продукції національних аграрних товаровиробників, розвитку онлайн торгівлі сільськогосподарською продукцією, реклами в соціальних мережах, впровадження інновацій у сферу зберігання сільськогосподарської продукції, виробництво нових, екологічно безпечних видів тари, упаковки, засобів зберігання сільськогосподарської продукції, особливо тієї, що швидко псується;

– організаційний, що охоплює створення умов для організації і функціонування агропромислових парків, агротехнопарків з метою активізації агроінноваційної діяльності й формування повного циклу переробки продукції рослинництва і тваринництва, розвитку кластерних структур в агросфері, агробізнес-інкубаторів;

– селекційно-плеємний – розвиток селекційної діяльності щодо виведення нових сортів сільськогосподарських рослин, активізація генетично-плеємної діяльності щодо виведення нових порід сільськогосподарських тварин, удосконалення породних та продуктивних якостей сільськогосподарських тварин тощо;

– соціальний, спрямований на інноватизацію соціальної сфери села й сталого сільського розвитку, на забезпечення сприятливих умов для життя, праці та відпочинку сільського населення. Запровадження соціальних інновацій підтримується й провідними науковцями. Так, на пріоритетність інноваційного розвитку в життєзабезпеченні сільських населених пунктів вказує В.М. Єрмоленко [9, с. 202-205] та ін.

– науково-освітній, пов'язаний зі стимулюванням розвитку аграрної та аграрно-правової науки та освіти, популяризацією знань у сфері аграрних інновацій та їх запровадження, підвищенням кваліфікації кадрів суб'єктів агробізнесу, проведенням тренінгів й видавництвом довідників і дорожніх карт для ведення органічного та інших альтернативних форм сільськогосподарського виробництва та ін. Слід погодитися з В.В. Панченко, що першочерговим завданням в розвитку інноваційної сфери є збереження й розвиток наукових шкіл, здатних забезпечити технологічний прорив в усіх сферах аграрного сектору, створення сучасної науково-технічної бази сільськогосподарського виробництва, затвердження й реалізація

програм агроінноваційного розвитку, що забезпечить достатній ступінь конкурентоспроможності і сталого функціонування національного аграрного сектору [10, с. 177].

Як вбачається, всі вказані напрями вимагають системної реалізації. Й водночас вкрай важливо, щоб запроваджені агроінновації були еколого- та антропоспрямованими. Лише за такої умови можна забезпечити сталий інноваційний розвиток агросфери.

Концептуальним для аграрно-правової науки є й визначення теоретико-правових підходів до категорії «агроінноваційний розвиток». Серед таких слід виділити: 1) підприємницько-орієнтований, за якого агроінноваційний розвиток розглядається як засіб отримання комерційних переваг і результатів (прибутку); 2) соціально-економічний, адже агроінноваційний розвиток забезпечує соціально-економічне зростання держави, регіону, населення; 3) екологічний – досягнення екологічних цілей шляхом впровадження різноманітних екологоспрямованих і «дружніх» до довкілля агроінновацій; 4) безпеково-ціннісний підхід полягає у можливості подолання глобальних безпекових криз за рахунок інноваційного розвитку агросфери та гарантування прав людини на якісне і безпечне продовольство, достатній життєвий рівень, безпечне довкілля та ін.

Так само необхідним є удосконалення чинного законодавства у сфері регламентації агроінноваційного розвитку в Україні, адже вказані відносини характеризуються аграрно-правовою специфікою й потребують спеціальної правової регламентації за допомогою норм аграрного права. На сьогодні ще більшої актуальності набула висловлена нами пропозиція про доцільність розробки і прийняття спеціального Закону України «Про інновації в агросфері» [11, с. 394]. Дану пропозицію підтримує і Х.А. Григор'єва, яка вважає за необхідне прийняти Закон України «Про агроінноваційну діяльність», що має врегулювати державну підтримку на етапах розробки, підготовки та впровадження агроінновацій [12, с. 10]. Прийняття спеціального Закону, як вбачається, надасть регульованим відносинам більшої стабільності й вирішить низку інших правових питань, зокрема, шляхом визначення основних категорій і понять, принципів і напрямів агроінноваційної діяльності, видів агроінновацій, запровадить інституційно-функціональні підходи щодо державної агроінноваційної політики, державної і грантової підтримки у даній сфері тощо.

Висновки. Таким чином, надзвичайно актуальною на сьогодні є не лише проблема формування цілісного і дієвого механізму правового забезпечення агроінноваційного розвитку в Україні, але й подальшого розвитку аграрно-правової науки. Насамперед, це стосується з'ясування юридичної природи,

змісту й ознак агроінноваційних правовідносин як елемента предмета аграрного права, визначення пріоритетних напрямів агроінноваційної діяльності, опрацювання інноваційних механізмів повоєнного відродження аграрного сектору національної економіки. Як вбачається, вирішення цього завдання сприятиме не лише збагаченню аграрно-правової

науки, але й подальшому вдосконаленню національного законодавства, його адаптації до вимог права ЄС, без чого неможливо забезпечення належного функціонування агробізнесу, гарантування продовольчої безпеки держави і сталого розвитку агросфери як в умовах воєнного стану, так і в період повоєнного відродження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Перетворення нашого світу: Порядок денний у галузі сталого розвитку на період до 2030 року: Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 25 вересня 2015 р. URL: http://www.sd4ua.org/wp-content/uploads/2015/02/SD_resolution_NY_2015.pdf
2. Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text>
3. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04 липня 2002 р. № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
4. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16.09.2014 р. № 1678-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1678-18#Text>
5. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 08.09.2011 р. 3715-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17#Text>
6. Уркевич В.Ю. Проблеми теорії аграрних правовідносин: моногр. Харків: Харків юридичний, 2007. 496 с.
7. Савельєва О.М. Правове регулювання відносин в агросфері: моногр. Харків: Друкарня Мадрид, 2017. 208 с.
8. Аграрне право: підручник / В. М. Корнієнко, Г. С. Корнієнко, І. М. Кульчій та ін. ; за ред. А. М. Статівки. – Вид. 2-ге, змін. Харків: Право, 2021. 416 с.
9. Правові засади інноваційного розвитку в сільському господарстві України: моногр. / кол. авторів; за ред. В.І. Семчика. Київ: Юрид. Думка, 2010. 456 с.
10. Державна аграрна політика України: проблеми правового забезпечення: моногр. / за ред. В.Ю. Уркевича та М.В. Шульги. Київ: Вид-ць О.М. Ешке, 2014. 268.
11. Курман Т.В. Агроінновації в Україні в умовах сталого розвитку агросфери: правові засади. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 4. С. 389–395.
12. Григор'єва Х.А. Концептуальні засади правового регулювання державної підтримки сільського господарства в Україні: автореф. дис. ... докт. юрид. наук / 12.00.06. Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». Одеса, 2020. 39 с.

REFERENCES

1. Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development: UN General Assembly Resolution (2015, September 25). Retrieved from: http://www.sd4ua.org/wp-content/uploads/2015/02/SD_resolution_NY_2015.pdf [in Ukrainian].
2. Strategy for the Development of the Innovation Sector for the period up to 2030: approved by the order of the Cabinet of Ministers of Ukraine, No. 526-2019-p. (2019, July 10). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
3. Law of Ukraine On innovation activity, No. 40-IV (2002, July 04). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> [in Ukrainian].
4. Law of Ukraine on Ratification of the Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other hand, No. 1678-VII (2014, September 16). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1678-18#Text> [in Ukrainian].
5. Law of Ukraine on Priority Areas of Innovation Activity in Ukraine, № 3715-VI (2011, September 8). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17#Text> [in Ukrainian].
6. Urkevych, V.Yu. (2007). *Problems of the theory of agrarian legal relations*. Kharkiv: Kharkiv yurydychnyy [in Ukrainian].
7. Savelieva, O.M. (2017). *Legal regulation of relations in the agrosphere*. Kharkiv: Drukarnya Madryd [in Ukrainian].
8. Korniienko, V. M., Korniienko, H. S. & Kulchii, I. M et al. (2021). Agrarian law. A. M. Stativky (Ed.). Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

9. Legal basis of innovative development in agriculture of Ukraine Semchyka V.I. (2010). Kyiv: Yuryd. Dumka [in Ukrainian].
10. Urkevych, V.Yu., Shulha, M. V. (Eds) (2014). *State agrarian policy of Ukraine: problems of legal support*. Kyiv: Vyd-t's O.M. Eshke [in Ukrainian].
11. Kurman, T.V. (2020). Agroinnovations in Ukraine in the context of sustainable development of the agrosphere: legal framework. *Porivnialno-analitychne pravo*, 4, 389–395. [in Ukrainian].
12. Hryhorieva, Kh.A. (2020). Conceptual principles of legal regulation of state support for agriculture in Ukraine. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Nats. un-t «Odes'ka yuryd. akademiya». Odesa [in Ukrainian].

KURMAN TETIANA

2nd PhD in Law, Professor, Head of the Department of Land and Agrarian Law of the Yaroslav Mudryi National Law University

LEGAL NATURE OF RELATIONS IN THE FIELD OF AGRO-INNOVATION DEVELOPMENT: THEORETICAL AND LEGAL APPROACHES AND DIRECTIONS

Problem setting. Ukraine's agriculture is a powerful, export-oriented sector of the national economy that has proven its resilience and viability even in the extremely difficult conditions of martial law. However, its further effective and sustainable functioning, including its post-war revival, is certainly linked to agro-innovation development, with the introduction of innovations in all sectors and at all stages of agricultural production.

This problem has become even more urgent as a result of the unprecedented armed aggression of the Russian Federation. Serious challenges for Ukrainian agriculture, which is currently under extremely difficult conditions of martial law, have become disruption of agricultural production processes, destruction and destruction of agricultural facilities, blocking of logistics routes, mining of agricultural land, etc. Undoubtedly, conducting agribusiness and preserving the agrarian potential of our country under martial law, as well as the post-war revival of the agricultural sector and the need to further realize the agro-export potential, require innovative approaches, solutions and technologies.

Analysis of recent researches and publications. The issues of development of innovation activity and introduction of innovations into economic activity in general are given sufficient attention in science, in particular by such representatives of economic and legal science as: Yu. Kuznetsova, V.K. Mamutov, V.V. Panchenko, O.A. Podopryhora, O.P. Podtserkovnyi, V.I. Semchyk, O.E. Simson, O.V. Skydan, A.M. Stativka, V.V. Yurchyshyn and others. However, these scientific works are mainly aimed at studying innovation activities from the standpoint of economic, civil or economic and legal science and do not take into account the specifics of agro-innovation development, the need for its implementation on the basis of sustainability, especially in the context of martial law or post-war revival of Ukraine. Thus, the issues of legal support for sustainable agro-innovation development in modern conditions remain insufficiently elaborated by the legal doctrine and are the most problematic, and this determines the relevance and expediency of their study.

Purpose of the research is to define the legal nature of relations in the field of agro-innovation development, legal issues in their regulation, and also to elaborate proposals for improving the current legislation in this area under martial law.

Article's main body. The article is devoted to the study of theoretical and legal issues of sustainable agro-innovation development in Ukraine. The author emphasizes that the dynamics of the world economy in the context of globalization and the development of scientific and technological progress demonstrates the crucial role of effective mechanisms of innovation policy in ensuring the competitiveness of the agricultural sector. The further efficient and sustainable functioning of agriculture, including its post-war revival, is certainly linked to agro-innovation development, with the introduction of innovations in all sectors and at all stages of agricultural production.

The article examines the status and identifies the problems of legislative support of relations in the field of agro-innovation development in Ukraine, and analyzes their legal nature. The author notes that agro-innovation legal relations are one of the independent types of agrarian legal relations as the subject matter of modern agrarian law, and analyzes their features as a complex agrarian legal category. The author distinguishes and reveals the content of the following areas of agro-innovation activity: agro-technological, technical, information, marketing and logistics, organizational, selective and breeding, social, scientific and educational.

Conclusions and prospects for the development. The author comes to the conclusion that the conceptual basis for agrarian law science is the definition of theoretical and legal approaches to the category of "agro-innovation development", among which the following are distinguished: entrepreneurship-oriented, socio-economic, environmental safety and

value-based. The author proves the need to adopt a special Law of Ukraine “On Innovations in the Agricultural Sector” or “On Agricultural Innovation Activity”. This will make the regulated relations more stable and solve a number of other legal issues, in particular, by defining the main categories and concepts, principles and directions of agro-innovation activities, types of agro-innovations, introducing institutional and functional approaches to the state agro-innovation policy, state and grant support in this area, etc.

It is summarized that in modern conditions, the issue of forming a holistic and effective mechanism of legal support for agro-innovation development in Ukraine is extremely relevant not only for the further development of agrarian law science, but also for the further development of agrarian law. First of all, this concerns clarification of the legal nature, content and features of agro-innovation legal relations as an element of the subject matter of agrarian law, and determination of the priority areas of agro-innovation activities. Solving this task will not only enrich agrarian legal science, but also further improve national legislation and adapt it to the requirements of EU law, without which it is impossible to ensure the proper functioning of agribusiness, guarantee the food security of the state and sustainable development of the agricultural sector both under martial law and during the post-war revival.

Key words: agro-innovation, agro-innovative development, agrosphere, agribusiness, agro-innovation legal relations, sustainable development, digital transformation.

За ДСТУ 8302:2015 цю статтю слід цитувати:

Курман Т. В. Юридична природа відносин у сфері агроінноваційного розвитку: теоретико-правові підходи і напрями. *Право та інновації*. 2024. № 2 (46). С. 8–14.